

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ

ਖੋਸਲਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇ.

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ-ਜਨਰਲ of Evacuee property of New Dehli

ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ਅਤੇ ਹੋਰ, -ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰਬਰ 231 ਆਫ਼ 1954।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950-ਆਰਟੀਕਲ 226-ਕਾਫ਼ੀ ਸੁਣਵਾਈ-ਕੋਈ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ-ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਖਲ ਦੇਵੇਗੀ।

1955

23 ਨਵੰਬਰ--

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਨਾਰਾਜ਼ ਧਿਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਰੁਖ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੰਮਨ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਆਮ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂ ਉਸ ਨਿੱਜੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਉਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਚੌਕਸੀ ਅਤੇ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਰੱਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਜਿੱਥੇ, ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸੀ, ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਫਾਈਲ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ,

ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਬਲਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 225 ਅਤੇ 227 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਕਮ, ਨਿਰੋਧ, ਸਰਟੀਓਰੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ, ਜੋ ਕਿ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਮਿਤੀ 2 ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਨਵਰੀ, 1954 ਨੂੰ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅੰਤਰਿਮ ਸਟੇਅ ਆਰਡਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖਰਚੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਐਚ.ਐਸ. ਡੋਰੀਆ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਏ.ਐਮ. ਸੂਰੀ, ਅਤੇ ਐਚ.ਐਸ. ਗੁਜਰਾਲ ।

ਖੋਸਲਾ, ਜੇ.--

ਆਰਡਰ

ਖੋਸਲਾ, ਜੇ. ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਡਿਪਟੀ ਕਟੋਡੀਅਨ ਜਨਰਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਰੱਖਣ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਵਿੱਚ.

ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਨਿਕਾਸੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਹੁਣ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਪਿੰਡ ਖਾਂਬੜਾ, ਤਹਿਸੀਲ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ।

ਇਹ ਗੱਲ ਹਰ ਪਾਸੇ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਅਲਾਟੀ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ਼ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਗੈਰ-ਸਿਟਿੰਗ ਅਲਾਟੀ ਨੂੰ ਹੀ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਸਿਟਿੰਗ ਅਲਾਟੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਗੈਰ-ਸਿਟਿੰਗ ਅਲਾਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜ ਜਾਂ ਛੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਰਜਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਸਿੰਘ।

ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ? ਕੇਸ 30 ਦਸੰਬਰ, 1953 ਨੂੰ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਮੇਜਰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਮੇਜਰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ ਨੋਟਿਸ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲੰਬਿਤ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਡਿਪਟੀ ਕਟੋਡੀਅਨ ਜਨਰਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ. 18 ਦਸੰਬਰ, 1953 ਨੂੰ, ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਵਰ ਆਫ਼ ਅਟਾਰਨੀ ਚਲਾਈ। 25 ਦਸੰਬਰ 1953 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੇਸ ਦੀ ਫਾਈਲ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਬੇਟੇ ਨੇ ਡਿਪਟੀ ਕਸਟਡੀਅਨ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਹ ਪੱਤਰ ਡਿਪਟੀ ਕਟੋਡੀਅਨ ਜਨਰਲ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 30 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਕੇਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕਪਾਸੜ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 2 ਜਨਵਰੀ, 1954 ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਕਸਟਡੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਡਿਪਟੀ ਕਟੋਡੀਅਨ ਜਨਰਲ ਨੇ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਸੀ ਅਤੇ 30 ਦਸੰਬਰ, 1953 ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਖੋਸਲਾ, ਜੇ.

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਡਿਪਟੀ ਕਸਟਡੀ ਜਨਰਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਫੀ ਮੌਕਾ ਸੀ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਦੁਖੀ ਧਿਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਲਈ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਮਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸਨ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ. ਇਹ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਹਨ ਜੋ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਅਸਧਾਰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਚੌਕਸੀ ਅਤੇ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਉਚਿਤ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।

ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 12 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਵਰ ਆਫ਼ ਅਟਾਰਨੀ ਚਲਾਈ। ਉਸਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਫਾਈਲ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਫਾਈਲ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਬੇਟੇ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਡਿਪਟੀ ਕਸਟੋਰੀਅਨ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਸੁਣਵਾਈ 30 ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਤਰੀਕ ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਡਿਪਟੀ ਕਸਟਡੀ ਜਨਰਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਚੌਕਸ ਰਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ 30 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਕਸਟਡੀ ਜਨਰਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਏਜੰਟ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ।

ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਖਾਂਬੜਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦਾ ਜੋ ਹੁਕਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਖਾਂਬੜਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 15 ਮਈ 1949 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਦੀ ਗਾਰਡਨ ਕਲੋਨੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। 25 ਅਕਤੂਬਰ, 1949 ਨੂੰ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁੜ ਪਿੰਡ ਖਾਂਬੜਾ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ 26 ਅਕਤੂਬਰ, 1949 ਨੂੰ, ਭਾਵ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਉਸ ਦੀ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਖਾਂਬੜਾ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਹੁਕਮ ਸ੍ਰੀ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। 19 ਦੇ-

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਮਾਰਚ, 1951 ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਪਿੰਡ ਖਾਂਬੜਾ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ। ਸੂਰੀ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਦੱਖਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪਿਛਲੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਰ.ਏ.ਆਰ. ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ ਭੇਜੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਇਲਾਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। 21 ਮਾਰਚ 1951 ਨੂੰ ਸੂਰੀ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਸੂਰੀ ਰੰਧਾਵਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਇਲਾਕਾ ਹੁਣ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ 18 ਜੂਨ, 1951 ਨੂੰ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਛੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸੂਰੀ ਰੰਧਾਵਾ ਅੱਗੇ ਰੀਵਿਊ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ 7 ਨਵੰਬਰ, 1951 ਅਤੇ 27 ਜੂਨ, 1952 ਨੂੰ ਦੋ ਹੋਰ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੂਰੀ ਵਿਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਡੀ.ਆਰ.ਆਰ. ਨੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਐਡਮਿਨਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਇਵੈਸੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਿਯਮ 14(6) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਰੀ ਵਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ ਗਲਤ ਸੀ। ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਿਰ ਡਿਪਟੀ ਕਟੋਡੀਅਨ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਸੂਰੀ ਵਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸੋਧ ਲਈ ਦਰਖਾਸਤ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਟੋਡੀਅਨ ਜਨਰਲ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਪਾਠ ਤੋਂ, ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਸਲ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦਾ ਆਰਡਰ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਡਿਸਪੈਚ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

ਰਜਿਸਟਰ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧੀਆ ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ, ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Name of Translator: Sh. Pintu Kumar.